

RECENSION

Laura Vasiliu i *4 månader, 3 veckor och två dagar*

Originaltitel 4 luni, 3 saptamâni și 2 zile
Svensk titel 4 månader, 3 veckor och 2 dagar
Regi Cristian Mungiu
Producent Oleg Mutu, Cristian Mungiu
Manus Cristian Mungiu
Foto Oleg Mutu
Roller Anamaria Marinca, Vlad Ivanov, Laura Vasiliu, Alex Potocean, Adi Carauleanu, Luminita Gheorghiu m fl
Rumänien 2007
Längd 1 tim 49 min
Censur från 11 år
Distributör NonStop Entertainment AB

4 månader, 3 veckor och 2 dagar

Rumänien år 1987, två år innan den fruktade diktatorn Nicolae Ceausescus fall. Samme Ceausescu som 1966 infört ett förbud mot aborter, något som är en viktig förutsättning för denna omtalade och mångfaldigt prisbelönade rumänska film. Det är en angelägen, bitvis omskakande och imponerande styvt iscensatt skildring av såväl ett samhälle som ett tillstånd.

Under en dag möter vi två unga kvinnor, som i filmens inledning förbereder sig inför den illegala abort som 22-åriga Gabita (Laura Vasiliu) skall genomgå. Hennes väninna Otilia (Anamaria Marinca) är inte bara ett stöd utan kommer att utvecklas till filmens huvudperson; hon är den mest ansvarsfulla av de två och på olika sätt den som kanske får dra det "tyngsta lasset". Inte minst känslomässigt. Innan vi lämnar Gabita och Otilia – lika abrupt som då vi först träffade dem – har vi bevittnat ett veritabelt gatlopp mellan dagens olika händelser, som drabbar åskådaren likt en knytnäve i mellangärdet.

Att genomgå en illegal abort i Ceausescus Rumänien var ett på många sätt riskabelt ställningstagande. Förutom de rent hälsomässiga riskerna låg straffsatsen, för den som ertappades, på mellan 5-10 år i fängelse. I ett slutet samhälle är ju ändå det mesta till salu, fast till ett pris som ofta är alltför högt för de som måste betala. Mungiu väver skickligt upp en bild av "marknadskrafternas" spel med svartabörsen-handel och en abortör utan skrupler när det gäller att inkassera sitt arvode.

Det är inte svårt att dra paralleller till engelsmannen Mike Leighs avskalade och hudnära realism, kanske i synnerhet hans tematiskt närbesläktade *Vera Drake*. Eller känna igen såväl patos som engagemang från Ken Loach, en annan engelsman. Fast jag ser fler likheter med iranske regissören Abbas Kiarostami, vars formmässigt medvetna bildberättande påminner en hel del om hur Mungiu bygger upp *4 månader, 3 veckor & 2 dagar* (titeln syftar förresten på hur långt framskriden Gabitas graviditet är vid aborten). Här finns samma omsorg om enskilda scenerier, där långa och ofta obrutna tagningar har en registrerande funktion. Bägge arbetar oftast med helbilder; hos Mungiu är närbilderna synnerligen lätt-

räknade och ej heller förekommer någon beledsagande musik som distraktion eller i stämningsskapande syfte. Flera gånger följer vi direkt i härlarna på Otilia, genom fotografen Oleg Mutus handhållna kamera som bidrar till att skapa en känsla av närhet och direkthet i den tidsmässigt avgränsade berättelsen.

Fast kanske än mer påtaglig är den humanistiska människosyn som genomsyrar framför allt skildringen av Otilia och som minner om att såväl Kiarostamis som Mungius filmande härrör från en tradition som exempelvis inrymmer den italienska neorealismen med Vittorio de Sica som bästa exempel. Otilia är ingen handlingskraftig övermänniska utan en medmänniska med både fel och brister. Vi måste inte känna fullständig sympati med henne för att kunna uppfatta hennes ansvar och empati som någonting starkt positivt. Detta kontrasteras med Gabita, som framställs som både glömsk, slarvig och tämligen oansvarig. Starka kontraster finns också hos den anlitade abortören och hos diverse självupplevda "myndighetspersoner", t.ex. kontrollerande paragrafryttare i skepnad av hotellpersonal som aldrig satt sin fot på en charmkurs. Produkter av sitt samhälle, helt visst, vilket jag tycker att Mungiu tydligt belyser när han väljer att stå på Otilias sida utan att för den skull fördöma eller förenkla Gabitas agerande.

Allra mest slående är insikten om hur den här typen av ärlig och trovärdig människo- och samhällsskildring kan blomstra i samhällen som Iran och Rumänien, varifrån vi ju under senare år kunnat se åtskilliga exempel på en filmisk vitalitet och kreativitet som är rent häpnadsväckande. Eller är den det? Kanske är den en livsnödvändighet för regissörer av Mungius och Kiarostamis kaliber. Bägge arbetar efter devisen "less is more" och får oerhört mycket sagt mellan raderna om att leva i ett samhälle präglad av fruktan, misstänksamhet och en inhuman människosyn.

Anders Pettersson

FILMRUTAN